

सामाजिक न्यायाचे पुढचे पाऊल
असंघटित कामगारांसाठी प्राधिकरण
स्थापन करण्याबत.

GR-20040729152621001-1100

जिल्हा शासन

उत्तर, उत्तरी व अस्मर विभाग,

शासन निर्णय क्र.प्र.नि.क.म.ग-२००४-१/२२.०३.२३/कलकल-१०,

गोवाळ, मुंबई-४०००२२.

दिनांक :- १ जाने, २००४

प्रस्तावना :-

राज्यामध्ये असंघटित क्षेत्रातील कामगारांचे सध्या मोठ्या प्रमाणात असून या क्षेत्रातील कामगारांचा परिदृश्य रेषेव्हातील व्यक्तीकरिता काम नसल्या कारणानेकारी योजनांमध्ये समावेश नसल्यामुळे, तसेच इतर समन्वय नसल्यामुळे आणि त्यांच्यावद्दलची वस्तुनिष्ठ माहिती नसल्याने, या कामगारांसाठी योजना आणून त्या अमलात आणणे शक्य झालेले नाही. ही वस्तुनिष्ठा विचारात घेता सामाजिक न्यायाचे पुढचे पाऊल म्हणून असंघटित कामगारांसाठीचे एक स्वातंत्र्य उच्चाधिकार प्राधिकरण असावे, ही बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

असंघटित कामगारांसाठी विशेषतः, उभराड कामगार, बोधकाम मजूर, वीटभट्टी मजूर, विडी कामगार, हातमाग/घेवमाण कामगार, विध्या गोळा करणारे कामगार, रिस्ता ओडणारे कामगार, घरकाम कामगार (घरगडी व मालकरीण) वगैरयादी, शासन स्तरावर उच्चाधिकार प्राधिकरणाची स्थापना करण्यात येत आहे. असंघटित क्षेत्रातील कामगारांना उच्चशिक्षणाचे संघटित करून सामाजिक सुरक्षेच्या मुख्य प्रवाहात आणण्यात येईल. यासाठी राज्यस्तरावर उच्चाधिकार प्राधिकरण स्थापन करण्यात येत असून त्याची रचना खालीलप्रमाणे राहिल:-

मुख्य सचिव	अध्यक्ष
अपर मुख्य सचिव (ल. वि. म)	अर अध्यक्ष
प्रधान सचिव (कामगार)	उपअध्यक्ष
सचिव (संस्कार)	सदस्य
सचिव (सार्वजनिक बांधकाम)	सदस्य
सचिव (महसूल)	सदस्य
सचिव (सामाजिक कल्याण)	सदस्य
सचिव (शालेय शिक्षण)	सदस्य
सचिव (महिला व बाल विकास)	सदस्य
२ अशासकीय स्वयंसेवी कामगार संस्थेचे प्रतिनिधी	सदस्य
२ मासक संघाच्या फेडरेशनचे प्रतिनिधी	सदस्य
उप सचिव (कामगार)	सदस्य सचिव

२. प्राधिकरणाची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे राहतील:-

- १) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांची माहिती गोळा करणे (Survey) व या कामगारांची संख्या निश्चित करणे.
- २) या कामगारांचे आर्थिक व सामाजिक सर्वेक्षण करणे (Socio-Economic Survey)

- ३) या कामगारंसाठी सामाजिक सुरक्षा योजना राबविणे. तसेच केंद्र व राज्य शासनाच्या दुर्बल घटकांसाठी अग्रगण्यता योजनांचा समन्वय साधून त्यांचे लाभ या कामगारांना मिळवून देणे.
- ४) या कामगारंसाठी व त्यांच्या कुटुंबियांसाठी आरोग्य, निवारा, योजनांसाठी मदत करणे.
- ५) बाल कामगार प्रथा नष्ट करणे.
- ६) या कामगारंसाठी किमान वेतन व इतर कामगार कायदांचे लाभ मिळवून देणे.
- ७) कल्याणकारी विमा योजना परिणामकारकरीत्या राबवून अराधित कामगारांना संघटित करणे.

३. वरील तद्दिष्टे माध्य करणवाकडो प्रसिद्ध राव भगव व एतेका छोट्या योजना परिणामकारकरित्या पार पाडण्यासाठी व याकनांची प्रगल्भकार्यणी उभापण राव भगवाकडे जित्याबध्द प्रेरणा ठभी करण्यात येईल. तसेच या प्राधिकरणाकडे मूक खल्लि निधी इत्याख्यात वेईल. राजा शासनाचे खाकडो सुरुवात म्हणून रुपये पाच कोटी निधी देण्याचे ठरविले रासून ती प्राय एतेका शासकत्वासाठी जमा करण्यात येईल.

४. सदर प्राविजन राजस्व शासन व केंद्र शासनाकडून येणारा निधी जमा करील, सामाजिक व्यक्ती अथवा संस्थाकडून प्राप्त होणारा निधी देखील स्विकारेल. या निधीसंबंधीचे लेखे अद्ययावत ठेवण्याचे काम विकास आयुक्त (असंघटित कामगार) हे करतील.

५. असंगठित कामगारसाठी नवकरच वित्तस आधुनिकीकरण निर्माण करण्यात येत आहे. तसेच मंत्रालयीन स्तरावर एक स्वतंत्र कक्ष उभा करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व यावेळेस,

5-10-25

(वी.वि.प्रभु)

उप सचिव (कलसतार)